

Posudek vedoucího bakalářské práce

Autor BP: Miroslav Šubrt

Název BP: Přístupy ke snové realitě a obsah snů u transsexuálních osob

Práce Miroslava Šubrt se zabývá problematikou snů u transgender osob. Předložená bakalářská práce je zaměřena empiricky a vyváženě rozdělena na část teoretickou a praktickou.

Teoretická část je přehledně a logicky uspořádána do tří kapitol, které v přiměřeném rozsahu pojednávají historické postoje k fenoménu snu, současné psychologické pojmání snů a základní uvedení do problematiky transsexuality. Podrobnější zmínka o přístupu starověkých kultur ke snění a snům běžně nebývá součástí prací, které se sny z psychologického hlediska zabývají. Jedná se však o inspirativní a v jistém smyslu alternativní přístupy ke snům. Kapitola věnovaná současnému psychologickému pojmání snů je nejzdařilejší: vhodně zvolený výběr psychologických a psychoterapeutických směrů, autorovo hlubší porozumění je zřejmé a srozumitelně formulované. Kapitola pojednávající o transsexualitě shrnuje dosavadní poznatky o etiologii transsexuality a dále se zabývá procesem přeměny pohlaví. Zde se autor vzhledem k výzkumnému záměru mohl více zaměřit na subjektivní prožívání procesu přeměny transgender osobami.

Praktická část je postavena na smíšeném výzkumném designu. Zpracovat v empirické práci téma snu je komplikovaný a náročný úkol. Možnost postihnout význam (významy) jednotlivého snu nebo snové série je determinována kontextem, ve kterém se proces výkladu odehrává. Autor to zmiňuje již v teoretické části, když píše o analytickém přístupu: „během analýzy není důležité to, zda významu snu rozumí lékař, ale to, zda rozumí pacient“. Výzkumné práce v této oblasti jsou téměř výhradně kazuistické, s kvantifikací snových obsahů se v nich setkáme výjimečně, i když pro badatele, který s respondentem terapeuticky nepracuje je to vhodný postup (byť pracný). Student v kvantitativní části prezentuje dobře formulované výzkumné hypotézy a volí adekvátní nástroje pro zpracování dat. Kvalitativní část výzkumu pak spočívá v hledání snových obsahů, které by mohly souviset s transsexualitou.

Autor se při realizaci výzkumného projektu musel vyrovnávat jak s nedostatkem vhodných účastníků ochotných sdělovat své sny, tak s jejich „nevyrovnanou“ (a nepředvídatelnou) snovou produkcí. Ačkoli výsledky nejsou zobecnitelné, přesto jsou některá

zjištění zajímavá (hodnoty v kategorii známého prostředí a kategorii imaginárních a mrtvých charakterů) a ukazují k smysluplnosti kategorizace a kvantifikace snových obsahů a jejich srovnání s normami. Je nutné poznamenat, že autor pojal proces sběru a kódování snů poctivě a investoval do něj mnoho energie.

V části věnované kvalitativní analýze přináší student množství zajímavých snů či jejich částí. Autor podniká poměrně zdařilé pokusy najít relaci mezi snovými obsahy a životní situací účastníků. Na otázku vztahu svých snů např. k přeměně genderové role by však mohli dát odpověď především snící, a to v mnohých případech až s (časovým) odstupem, který někdy bývá k verifikaci porozumění snu potřebný. Tuto metodologickou nesnáz částečně autor koriguje zjišťováním kontextů v některých oblastech života účastníků a nesugestivními dotazy na vybrané obsahy.

Proces vzniku bakalářské práce – načasování jednotlivých kroků i úroveň spolupráce - hodnotím jako uspokojivý. Po formální stránce je bakalářská práce v pořádku, přiměřeného rozsahu, celkově dobře strukturovaná, zdroje jsou relevantní a aktuální, citace jsou uváděny správně. Bakalářskou práci Miroslava Šubrta doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 3. 9. 2014

Mgr. Radovan Hrubý